

BAZAR

TAPPAKAA THATCHER!

Rory Carroll

**IRA:n
pommi-isku
joka muutti
historiaa**

Rory Carroll

**TAPPAKAA
THATCHER!**

**IRA:n pommi-isku
joka muutti
historiaa**

Suomentanut Tapani Kilpeläinen

BAZAR

Bazar Kustannus

Copyright © Rory Carroll 2023

First published by Putnam, An imprint of Penguin Random House LLC

Suomenkielinen laitos © Tapani Kilpeläinen ja Bazar Kustannus 2023

Bazar Kustannus on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

ISBN 978-952-376-464-4

Taitto Jukka Iivarinen / Taittopalvelu Vitale

Painettu EU:ssa

Almalle ja Ligille

SISÄLLYS

Lukijalle	9
PROLOGI Näkymättömiä olentoja	13

I OSA

ERÄÄN JUONEN SYNTY

LUKU 1 Mountbatten.....	25
LUKU 2 South Armagh'n ystävällinen taivas	42
LUKU 3 Uhkapeluri.....	62
LUKU 4 Nälkä	83
LUKU 5 Englannin osasto	102

II OSA

LÄHTÖLASKENTA

LUKU 6 Pommimurtovaras ja herra T.....	117
LUKU 7 Ystäviä.....	133
LUKU 8 Riemuitkaa	148
LUKU 9 Blackpool	160
LUKU 10 Salcey Forest.....	172
LUKU 11 Nuorallatanssi	187
LUKU 12 Huone 629	201
LUKU 13 Kellopeli	216
LUKU 14 Valkoinen valo	236

III OSA
IHMISMETSÄSTYS

LUKU 15	Matojen kasteleminen.....	265
LUKU 16	Hypotenaarista todistusaineistoa	289
LUKU 17	Dublin	307
LUKU 18	Lontoo.....	323
LUKU 19	Glasgow.....	340
LUKU 20	Tilintekoja.....	359
EPILOGI	379
	Kiitokset.....	385
	Huomautus lähteistä	389
	Lähdeviitteet.....	393

LUKIJALLE

Olin kaksitoistavuotias lapsi Dublinissa, kun Irlannin tasavaltalais-armeija pääsi hämmästyttävän lähelle Margaret Thatcherin murhaamista. Perheeni kuunteli radioraporttia hiljaa aamiaisen ääressä.

Vuonna 1984 oli jokseenkin tavallista aloittaa aamu uutisilla Pohjois-Irlannin viimeisimmistä väkivaltaisuuksista, mutta tämä oli eri asia. Pommi oli räjähtänyt Brightonissa Englannissa ja sen kohteena oli ollut Britannian pääministeri. Se oli melkein tappanut hänet. Elettiin *Troublesin* viidettätoista vuotta. Sana oli outo eufemismi satunnaiselle tappamiselle, ja olimme synkän tottuneita raportteihin sotilaita, poliisia ja siviilejä vastaan kohdistuneista hyökkäyksistä. Mutta Thatcher? Maailmankirjat tuntuivat olevan sekaisin. Thatcher oli maailmankuulu Rautarouva, lukuisat turvatoimet suojelivat häntä. Miten IRA pääsi niin lähelle? Miten he olivat suunnitelleet sen? Miten hän selvisi hengissä? Entä jos hän olisi kuollut?

Kysymyksiä oli paljon, mutta niihin ei koskaan saatu todellista vastausta. Brittien mielestä oli kuin koko asian suunnattomuuden märehminen – ainakin julkisesti – olisi IRA:n käsiin pelaamista. Thatcher johti esimerkin avulla ja vaati, että kaiken täytyy jatkua tavalliseen tapaan. Šokki hellitti ja maailman tasapaino palasi. Hyökkäys, joka oli melkein pyyhkinyt pois Britannian hallituksen, väistyi vähitellen uutislähetyksistä ja vetäytyi historian hämärään.

Ensimmäinen työtehtäväni sanomalehtireportterina oli Belfastissa 1990-luvun puolivälissä, kun Pohjois-Irlannin konflikti

oli loppumassa. Niihin aikoihin saattoi satunnaisesti kuulla kuiskauksia Brightonista, siitä, miten IRA iskun teki, muttei mitään täsmällistä. Järjestön kielellä operaatio pidettiin edelleen ”tiukkana”. Jatkoin eteenpäin urallani, siirryin Lontooseen *The Guardianiin* ja päädyin kertomaan muista konflikteista – Balkanista, Afganistanista, Irakista, Meksikosta – joilla jokaisella oli omat synkät salaisuutensa. Vuonna 2018 palasin Dubliniin uutisoimaan Irlannista, sekä etelästä ja pohjoisesta, *The Guardianille*. Belfast oli muuttunut: brittijoukot olivat lähteneet aikaa sitten ja pieniä, tyylikkääntä hotelleja putkahteli esiin kuin leipäviipaleita paahtimesta. Mutta niin sanotut rauhan muurit, jotka erottavat katolisen ja protestanttisen alueen, olivat yhä ennallaan, samoin vaikeneminen IRA:n tietyistä operaatioista. Rangaistuksen pelko tai vain vanha tottumus olla sanomatta mitään piti mukana olleiden suut tiukasti kiinni.

Sitten sain kuulla, että Patrick Magee, IRA:n jäsen, joka oli tuomittu Brightonin pommin asettamisesta, kirjoitti muistelmiaan. Ajattelin, että se olisi hyvä artikkelin aihe. Muistelmat valottivat hänen lapsuuttaan ja IRA:han liittymisen motiivejaan ja hänen elämäänsä vankilasta pääsyn jälkeen, mutteivät paljastaneet juuri mitään Brightonin operaatiosta. Kun haastattelin Mageeta, hän oli ystävällinen ja huomaavainen, mutta torjui järkkymättömästi kaikki kysymykset juonesta tappa Thatcher. Tarina tuntui jäävän lukittuun mustaan laatikkoon.

Kun kävin läpi sanomalehtien kuvauksia hänen oikeudenkäynnistään vuonna 1986, hitaasti esiin tullutta informaatiota myöhemmin julkaistuissa kirjoissa, suullisia kertomuksia, oikeusjuttuja ja virallisia asiakirjoja, pystyin kuitenkin erottamaan salaliiton ääriviivat, sen siksakkaavan reitin keksimisestä toteutukseen ja poliisin pommittajien metsästykseseen. Paikannettuani kourallisen entisiä IRA:n miehiä, jotka suostuivat puhumaan, asioiden kulku muuttui selvemmäksi ja tajusin, ettei minkäänlainen artikkeli riittäisi tekemään oikeutta tarinalle.

Vuodesta 2020 vuoteen 2022 tutkimusassistenttini ja minä uppouduimme arkistoihin Dublinissa, Belfastissa, Lontoossa ja

Brightonissa ja tein yli sata haastattelua entisten IRA:n jäsenten, poliisin etsivien, pomminpurkuasiantuntijoiden, poliitikkojen, virkakunnan edustajien sekä avaintoimijoiden ystävien ja sukulaisien kanssa. Jotkut olivat ylpeitä päästessään osaksi todistusaineistoa, toiset vaativat nimettömyyttä ja monimutkaisia turvatoimia. Jotkut olivat suulaita, toiset varautuneita ja heitä kiinnosti saada selville, mitä minulle oli paljastunut. Gerry Adams, joka esittää näillä sivuilla näkyvää osaa, ei vastannut haastattelupyyntöni. Hän on johdonmukaisesti kiistänyt olleensa IRA:n jäsen ja toistuvasti tyrmännyt väitteet osallistumisestaan mihinkään sen operaatioista. Sain kokea umpikujia, harhaanjohtavia johtolankoja, läpimurtoja. Dublinista löysin IRA:n komentajan, joka lähetti Mageen Englantiin. Belfastista löysin IRA:n veteraanipommittajan, jonka nimen Magee lainasi pseudonyymikseen. Haastattelut tehtiin nuhrisissa asunnoissa, räkälöissä, hienoissa toimistoissa ja silloin tällöin jossakin hienossa ravintolassa, ei vähiten Grand-hotellin ravintolassa, sillä hotelli oli kotipesäni Brightonissa. Tarina tuli esiin vähä vähältä.

Tämä on tietokirja. Kirjan lopussa olevat lähdeviitteet kertovat yksityiskohtaisesti, miten olen saamaani informaatiota käyttänyt. Jokainen kohta ja kuvaileva yksityiskohta perustuu minun tai muiden tekemiin haastatteluihin tai historiallisiin asiakirjoihin. Kun jotakuta lainataan tai tämän tunteita kuvataan, kaikki perustuu lähteisiin. Kun kuvaukset yksittäisistä tapahtumista ovat olleet ristiriidassa, olen valinnut yhden version, sen, joka tuntui minusta uskottavimmalta, ja viittaan vaihtoehtoihin tulkintoihin loppuviitteissä. Ajan oloon esiin tulee lisää salaisuuksia, avattuina virallisina dokumentteina ja kenties kuolinvuoteella tehtyinä tunnustuksina. Mutta toistaiseksi tarina on tässä sellaisena kuin onnistuin sen esiin kaivamaan.

Näillä sivuilla kerrotaan Pohjois-Irlannin konfliktin keskeisistä vuosista, mutta tämä ei ole konfliktin historia. Polttopiste on yhdessä operaatiossa ja niin ollen paljon jätetään pois. IRA:n hyökkäyksistä protestantteja vastaan rajaseudulla tai lojalistien kohteekseen ottamista satunnaisista katolisista tai kiistanalaisista

turvallisuusjoukkojen tekemistä tapoista puhutaan vain vähän. Tarinan näkökulman antaa kourallinen yksilöitä, joista jokainen edustaa omalla tavallaan erityistä maailmankatsomusta, jotka törmäsivät toisiinsa tuolla kohtalokkaalla hetkellä.

Murhasta kertovassa kronikassa en voi väittää olevani moraalisesti neutraali, mutta olen yrittänyt olla reilu kertoessani, miksi ihmiset tekivät mitä tekivät. Kielenkäyttöni heijastaa tätä. Pohjois-Irlannissa terminologia on petteävää, sillä se kertoo todellisista tai koetuista vinoumista. Jopa termi ”Pohjois-Irlanti” on kiistanalainen. Olen tarponut tämän kielellisen miinakentän läpi käyttämällä itse kullekin hahmolle sopivaa terminologiaa.

Tehdessäni tutkimuksia tätä kirjaa varten olen ajatellut paljon muistista käytävää taistelua. Britannian ja Irlannin takkuisessa, kiemuraisessa historiassa menneisyys ei ole sovittu asia. Mitään suurta, jaettua narratiivia ei ole. Hirmuteot ja oikeutetut teot ovat katsojan silmässä. Se, kuka aloitti konfliktin, on yhtä kiistanalaista kuin sekin, kuka voitti ja kuka hävisi. Kaikkein kiistanalaisin kysymys on, mitä kaikella tuolla tappamisella saavutettiin. Pohjois-Irlannissa ei kuitenkaan ole vastauksia, aivan kuten siellä ei ole vakiintunutta rauhaakaan.

Kun Margaret Thatcher jakaa mielipiteitä yhtä paljon kuolleen kuin elävänäkin ja Sinn Féin – entinen IRA:n poliittinen siipi – on syntynyt uudelleen kunniallisena hallituspuolueena, IRA:n juoni pahimman vihollisensa tappamiseksi on vaarassa muuttua myytiksi. On elintärkeää muistaa, mitä todella tapahtui.

PROLOGI

NÄKYMÄTTÖMIÄ OLENTOJA

Kevyt suolainen tuulenviri lehytti Brightonin merenrantaa, kun Patrick Mageeta kuljettava taksi saapui Grand-hotellin eteen.

Kuljettaja avasi peräluukun ja antoi laukkuja kohti ojentautuvalle porterille iloisen varoituksen: ”Pidäs kiveksistäsi kiinni, tarvitset niitä.”

Puolipäivä oli juuri ohitettu 15. syyskuuta 1984, ja päivä tuntui kesän viimeiseltä. Auringonpaiste korvensi pilvenriekaleiden läpi lämmittäen rannan kiviä. Englannin kanaali kimmelsi sees-teisenä. Grand seisoι King’s Roadin yllä kuin liiaksi koristeltu hääkakku, kahdeksan kerrosta räystäitä, korniiseja ja viktoriaanisia yksityiskohtia kermaan ja valkoiseen peitettyinä. Union Jack lepatti katolla. Aristokraateille rakennettu hotelli oli toiminut kuninkaiden ja presidenttien ja elokuvatähtien asuntona. Pian siellä asui Margaret Thatcher – ja Magee oli tullut tappaamaan hänet.

Lokkien rääkynä kilpaili tivolimusiikin helinän kanssa. Oli lauantai, ja Englannin etelärannikolla sijaitseva Brighton oli leikkisä kaupunki. Turistit kuljeskelivat rantakadulla, se oli suosikkipaikka ahmia jäätelöä, kinuskia ja Brighton Rockia, sylinterinmuotoista tikun ympärille sulatettua keitettyä sokeria, joka muistutti dynamiittipötköä. Toiset istuivat kansituoleissa katselemassa kohti Ranskaa, jota ei horisontin tuolta puolen näkynyt. Nousuvesi oli tulossa, peittämässä hiekkaa. Brighton oli tahdikkaan, epäkonventionaalisen hauskanpidon kaupunki,

joten oli mahdoton tietää, ketkä käsi kädessä kulkevista paris-kunnista olivat pettämässä puolisoitaan. Näytelmäkirjailija Noël Cowardin sanotaan ihailleen kaupunkia: ”Oi, rakas Brighton – laitureita, hinttejä ja kiristäjiä”.

Jalkapallofanit virtasivat Goldstone Groundin stadionille katsomaan Brighton & Hove Albionin ottelua arkkivihollistaan Crystal Palacea vastaan. Teinit kulkivat korvalappustereoidensa tahdissa; listaykkösenä oli Stevie Wonderin ”I Just Called to Say I Love You”. Ilmassa oli juhlan tuntua, koska samana aamuna prinsessa Diana ja prinssi Charles oli ajettu St Mary’sin sairaalaan toisen lapsensa syntymää varten. Edes Charles ei tiennyt, juhლისiko kansakunta prinssi- vai prinsessavauvan syntymää.

Kolmekymmentäkaksivuotias Magee sulautui joukkoon. Sileäksi ajeltuna ja siististi pukeutuneena hän olisi voinut olla turisti tai kauppamatkustaja. Hän ei sanonut eikä tehnyt mitään, mikä olisi herättänyt huomiota. Jokainen, joka olisi ollut tarkkana, olisi huomannut, että hänen oikeasta kädestään puuttuu yksi sormenpää, ja kenties he olisivat vaistonneet hänen käytäytymisessään uupuneisuutta, pingottunutta jännitystä – mutta kukaan ei katsellut häntä.

Hän oli ollut turvallisuuspalvelujen tutkassa yli vuosikymmenen ajan: Pohjois-Irlannissa häntä seurasi Royal Ulster Constabulary, muualla Britannian armeija, Irlannin An Garda Síochána, Lontoon Metropolitan-poliisi, Britannian sisäinen tiedustelupalvelu MI5, ulkomailla toimiva tiedustelupalvelu MI6. Jokaisella oli tiedot Patrick Joseph Mageesta, yhdestä Irlannin tasavaltalaisarmeijan parhaista kenttätöimijoista.

* * *

Viidentoista vuoden ajan IRA oli pitänyt yllä kansannousua lopettaakseen Britannian vallan Pohjois-Irlannissa ja yhdistääkseen alueen Irlannin tasavaltaan. Se oli irlantilaiskapinallisten ja heitä hallitsevan naapurin vuosisataisen konfliktin viimeisin versio.

Vuonna 1921 IRA:n aiempi versio oli häätänyt britit kahdestakymmenestäkuudesta Irlannin kolmestakymmenestäkahdesta kreivikunnasta ja avannut siten tien Dublinista hallitulle tasavallalle. Irlantilaisten nationalistien mielestä oli kuin olisi vihdoin päästy eroon pahanlaatuisesta syövästä – valloitusjoukosta, joka oli kolonisoinut Irlannin maan ja ihmiset, tuhonnut sen kielen ja kulttuurin, myrkyttänyt koko irlantilaisuuden ajatuksen, kaikki sen nimessä, että Irlannista tulisi brittiläinen. Mutta valloittaja ei kuitenkaan ollut lähtenyt kokonaan. Union Jack lepatti edelleen kuuden pohjoisen kreivikunnan yllä. Siellä asui 800 000 protestanttia – brittisiirtolaisten jälkeläistä, joilla ei ollut mitään halua liittyä uuteen, itsenäiseen katolisten hallitsemaan valtioon. Niinpä Britannian hallitus pystytti pikkuvaltion, Pohjois-Irlannin, josta tuli Yhdistyneen kuningaskunnan sisäinen itsehallintoalue.

Ongelma oli, että Pohjois-Irlannin 450 000 katolista tunsivat jääneensä jumiin uuden rajan väärälle puolelle. Protestantit johtivat Pohjois-Irlantia protestantteja varten. Katolinen vähemmistö sai huonoimmat työpaikat ja asunnot ja Lontoon hallitus vain kohautti olkapäitään. Kun katoliset marssivat kansalaisoikeuksien puolesta 1960-luvun lopulla, poliisi hakkasi heitä. Mellakat kasvoivat kansannousuksi, jota johti uudelleen elpynyt IRA.

IRA piti pommi- ja ampumiskampanjaansa vapaussotana, jonka tarkoitus oli lopettaa brittiläinen imperialismi ja yhdistää Irlanti. Britannian ja Irlannin hallitukset sanoivat sitä terrorismiksi, jonka takana olevat tasavaltalaisideologit jättivät huomiotta useimpien pohjoisirlantilaisten toiveen pysyä osana Yhdistynyttä kuningaskuntaa. Vuoteen 1984 mennessä konfliktissa oli menetetty yli 2500 ihmishenkeä ja sitä oli alettu kutsua kiertoilmauksella *the Troubles*.

IRA:sta oli tullut yksi maailman tehokkaimmista sissijoukoista, se pystyi haastamaan verisesti Britannian sotilaallisen, taloudellisen ja poliittisen voiman yhteisen mahdin. Mutta järjestö oli paineen alla. Britannian turvallisuusvoimat olivat muuttuneet

nokkelammiksi, sopeutuneet, pestanneet vakoilijoita. Pohjois-Irlannista vetäytymisen sijasta britit kaivautuivat poteroihinsa – vahvistivat poliisin ja armeijan tukikohtia, houkuttelivat sijoittajia, rakensivat asuntoja. Väkivaltaan turtuneet tavalliset britit pitivät konfliktia karmeana, jopa tylsänä, ja armollisesti se tapahtui siellä kaukana, Irlanninmeren toisella puolella.

Magee oli saapunut Brightonin purkamaan pattitilanteen.

Juuri tämä operaatio voisi muuttaa strategiset laskelmat, jopa panna historian uuteen uskoon. Synnyttää, kuten irlantilaiskirjailija William Butler Yeats asian muotoili, hirveän kauneuden. Mageen tehtävänä oli pyyhkiä pois Thatcher ja tämän kabinetti. Hänen tehtävänsä oli muuttaa Grand-hotelli haudaksi.

Se oli uskaliain salaliitto Britannian kruunua vastaan sitten vuoden 1605 ruutusalaliiton, kun Englannin katoliset sijoittivat ruutitynnyreitä ylähuoneen alle. Silloin he jäivät kiinni ja heidän päänsä päätyivät piikkien nokkaan. Vuosisatoja myöhemmin englantilaiset polttivat edelleen salaliittolaisten kuvatuksia 5. marraskuuta, kokkoyönä, ja lapset lauloivat edelleen samaa lorua:

Muista alkuun viides marraskuun,
ruuti, maanpetos ja juoni.
Inha liitto, ruutusalaliitto,
ei muistoa koskaan vie tuoni.

Niin pitkät muistot pommista, joka ei edes räjähtänyt.

Jos Magee hoitaisi hommansa oikein, englantilaiset saisivat muistella uutta päivämäärää. Kun Magee nousi neljä askelmaa, jotka johtavat Grandin pääsisäänkäynnille, tärkeintä oli, että hän oli välttänyt tarkkailun. 1970-luvun alusta lähtien Britannian turvallisuuspalvelut olivat yhdistäneet hänet kymmeneen Pohjois-Irlannissa ja Englannissa räjähtäneisiin pommeihin. Hänen ottamiensa riskien vuoksi he antoivat hänelle lempinimen: *the Chancer*, uhkapeluri. Nimi oli kehnosti valittu, koska tosiasiaa hän oli pikkutarkka. Siksi hän oli edelleen elossa.

Kun IRA teki virheitä tai sillä oli huono tuuri – ase jumiutui, pommi räjähti ennen aikojaan, isku kohdistui väärään uhuriin – Britannian turvallisuuspalvelut puhuivat ”Paddy-tekijästä”. Se heijasteli vanhaa ennakkoluuloa, jonka mukaan irlantilaiset ovat typeriä tai heikkoluonteisia, he eivät yksinkertaisesti ole koskaan tehtäviensä tasalla, vaikka tehtävänä olisi ihmisten tappaminen. Mutta heidän kaikista asiakirjoistaan ja teknologiastaan ja miesvoimastaan, rajatarkastuksistaan ja luovutus sopimuksistaan ja terrorisminvastaisesta lainsäädännöstään huolimatta tämä paddy oli välttänyt heidät. Kukaan ei tiennyt, että hän oli livahtanut Englantiin ja oli nyt astumassa sisään Grandin pyörivästä lasiovesta.

Mageelle hetki oli nautittava. Tämä oli vuosien suunnittelun tulos. Hänestä tuntui kuin sukellusveneen kapteenista, joka nousee syvyyksistä ja katsoo periskoopista vihollislaivaa. Auringonvalo tulvi aulaan, jonka marmorilattiat, nahkanojatuolit ja kermanväriset samettituutimet näyttivät ylistykseltä vanhan maailman ylenpalttisuudelle. Syksyiset kukkakimput ja pulituuri tuoksuivat ilmassa. Vasemmalla oli Victoria-baari, kuninkaallisten muotokuvat muodostivat gallerian seinille, kuningatar Viktoria tiukkailmeisenä, kuningatar Elisabet hymyilevänä. Oikealla, ovenvartijan mahonkipöydän takana, odottivat ravintolan valkoiset pellavaliinat, ankanmunansiniset seinät ja kristallikruunut. Keskipäivän jälkeen siirryttiin hopealautaselta tarjoilusta kermateestä lounaaseen. Lauantaipäivillä oli taipumus olla kiireisiä, aterioitsijoita kulki sinne tänne vieraiden oleskellessa aulassa.

Grandilla oli oma ajattomuutensa, kuin kalenteri näyttäisi edelleen vuotta 1862, kun Britannian imperiumi oli mahtavimmillaan ja hotellin runko kohosi ensimmäistä kertaa kävelykadun ylle. Brightonin ylpeyden loppuunsaattaminen oli vaatinut yli kolme miljoonaa tiiltä, 1158 kuutiometriä yorokin- ja portlandinkiveä, 450 tonnia tako- ja valurautaa, neljäkymmentäkahdeksan kilometriä lattialautoja, kymmenen kilometriä kaasuputkia, kolme eekkeriä laattoja ja lasia, kaksikymmentäneljä kilometriä

tapettia ja 230 marmorista savupiipunkappaletta. Viisi hissiä, jotka tunnettiin ”nousevina portaikkoina”, herättivät hämmästyttä. Vieraskirja on kuin politiikan ”kuka kukin on” – hohtoa lisäsivät keisari Ludvig Napoleon III, entiset Neuvostoliiton pääministerit Georgi Malenkov ja Nikolai Bulganin, presidentti John F. Kennedy, jokainen hiljattainen Britannian pääministeri – ja Hollywoodin kuuluisuudet, yhtenä heistä Ronald Reagan, kun hän oli näyttelijä.

Magee ei ollut lainkaan omassa elementissään. Hän oli kasvanut köyhänä Belfastissa, ja IRA-elämän usein pölyiset asu-
mukset – ojat, ulkhuoneet, putkat – eivät olleet millään tavoin valmistelleet häntä tällaiseen loistokkuuteen. Hän ei kuitenkaan voinut kavaltaa minkäänlaista vaivaantumista, pienintäkään vihjettä vieraaseen maailmaan tunkeutumisesta. Englannissa operoiminen oli performatiivinen teko. Magee oli vihollislinjojen takana, irrallaan liikkeen kannattajaverkostosta. Hänen täytyi naamioitua toiseen identiteettiin ja peittää Länsi-Belfastin aksentti, joka huolestutti englantilaisia korvia kovin. ”Muutama aktiivinen, peloton ja älykäs mies voi tehdä hyvin paljon kiusatakseen ja satuttaakseen Englantia”, kirjoitti irlantilainen kapinallisjohtaja Jeremiah O’Donovan Rossa vuonna 1876. ”Se vaatii pienen joukon sankareita... miehiä, jotka lentävät maan ja meren yli kuin näkymättömät olennot”.

Astellessaan ravintolan ohi ja kulkiessaan auringon valaise-
man valopihan ali Magee oli kaikkien näkyvissä. Mutta mitä nähtävää hänessä oli? Taas yksi vieras vain lähestyy vastaanotto-
tiskiä. Nuori vastaanottovirkailija Trudy Groves hymyili tervetuliaisiksi. Magee pyysi ylemmän kerroksen huoneen, josta näkee merelle. Kolme yötä. Hän oli kohtelias ja pehmeä-ääninen, aksentti englantilainen, ehkä aavistus Midlandsia. Hotellissa oli syyskuussa mukavasti asiakkaita, mutta vapaita huoneita oli silti. Groves ojensi matkustajailmoituksen.

Magee ei olisi ollut ihminen, jos hän ei olisi tuolla hetkellä epäröinyt. Edessä oli keskeinen kenttätaidon koe, jota hän varmasti oli ollut harjoitellut. Jujuna oli täyttää ilmoitus niin,

etteivät hänen kätensä kosketa sitä, jätä sormenjälkiä, ja se piti tehdä näyttämättä kömpelöltä tai vetämättä huomiota puoleensa, jättämättä vastaanottovirkailijalle mitään muistikuvaa tästä kohtaamisesta. Hänen piti olla unohtuvainen, pelkkää sumeutta. Kynä leijui ilmassa ja kirjoitti sitten tarinansa. Kansallisuus: englantilainen. Osoite: 27 Braxfield Road, London, SE4. Magee kirjoitti alle nimensä: Roy Walsh. Lasku kolmen yön vuoteesta ja puolihioidosta (kaksi ateriaa sisältyy hintaan) oli 180 punttaa. Magee maksoi heti, käteisellä. Groves täytti matkustajailmoituksen loppuun ja ojensi huoneen 629 avaimen.

* * *

Mageen noustessa huoneeseensa hänen kohteensa oli sataneljäkymmentäviisi kilometriä pohjoiseen Buckinghamshiren maaseudulla. Margaret Thatcher, Britannian ensimmäinen naispääministeri, oli vallassa viidettä vuotta. Hän oli voittanut kahdet vaalit ja sodan ja nyt hänellä oli kiire työntää Yhdistyneen kuningaskunnan talous kohti esteetöntä kapitalismia. Tänä aurinkoisena lauantaina Thatcher oli maaseutuasunnossaan juttelemassa ystäviensä kanssa samalla kun hän pysytteli ajan tasalla Etelä-Afrikan diplomaattikriisistä, Kiinan kanssa käytävistä Hongkong-neuvotteluista ja hiilityöläisten lakosta.

Yksi tympivä asia oli myös hänen puheensa konservatiivien tulevassa puoluekokouksessa. Se olisi hänen puolueensa vuosittaisen kokoontumisen kliimaksi, hänen hallituksensa ministerien, parlamentin jäsenten ja puolueaktiivien mahdollisuus antaa suosionosoitukset seisaaltaan ja huutaa ”Maggie!” He tekivät niin joka vuosi. Thatcher kuitenkin tuskaili tekstin kanssa. Hänen tavaramerkikseen muodostuneen panssaroidun itseluottamuksen takana hän hermoili, että puhe olisi latteaa ja tuottaisi hänen yleisölleen pettymyksen. Hän kidutti jo puheenkirjoittajiaan huomautuksilla ja korjauksilla.

Kaiken täytyi mennä Brightonissa nappiin.

Kun Magee astui huoneeseen 629, hänelle paljastui Grandin pikku salaisuus: sen suuruus alkoi hiipua. Matto ja tapetti olivat kuluneita, sisustus ja huonekalut ikääntyneitä. Huoneesta oli kuitenkin laaja näköala merenrannalle, jota kehysti kaksi laituria. Useita satoja metrejä vasemmalle oli Palace Pier täynnä paviljonkeja ja kioskeja. Se törrötti siniharmaan meren yllä. Jos liukuikkunat olivat auki, tivolimusiikki kuului sisään. Oikealla seisoi tyhjä ja hylätty West Pier. Ihmiset kuljeskelivat kävelykadulla nauttimassa mahdollisesti viimeisestä kauniin sään viikonlopusta ennen syksyä.

Jos Magee avasi television tuona iltapäivänä, hän näki uutiset: kello 16.20 prinsessa Diana synnytti pojan, prinssi Williamin vielä nimettömän veljen. Uusi prinssi painoi kolme kiloa ja satakahdeksantoista grammaa. Ilta-auringon hohtaessa hotellin julkisivuun Magee ryhtyi synnyttämään omaa luomustaan: aikapommia.

Margaret Thatcherin menettelytapana oli kohdella tasavaltalaisvankeja tavallisina rikollisina – teoriassa samanlaisina kuin murtovargaat, raiskaajat ja murhaajat – ja viedä niin tasavaltalaisten asian oikeutus. Tasavaltalaisvangit olivat panneet vastaan jopa riuduttamalla itsensä hengiltä nälkälakoissa, mutta Thatcher pysyi silti tiukkana. Siten hän ansaitsi IRA:n katkeran vihamielisyyden, eikä vastaavaa vihan määrää ollut nähty Englannin johtajaa kohtaan vuosisatoihin. IRA:n armeijaneuvosto, sen hallitseva elin, päätti tappaa hänet. Murha voitiin selittää strategiseksi, mutta sysäyksenä oli kosto. Monet epäilivät, olisiko moinen mahdollista. IRA ei ollut koskaan yrittänyt surmata istuvaa pääministeriä. Se oli liian vaikeaa, liian riskialtista. Juoni oli kuitenkin muotoutunut, tiedustelijat olivat keränneet tietoja, pommintekijät olivat rakentaneet ja testanneet prototyyppisiä, majoitusmestarit hoitaneet toimitusreittejä ja logistiikkaa. Lasujen maksamiseen käytettiin pankkiryöstöjä, panttivangeista saatuja lunnaita ja amerikanirlantilaisten lahjoituksia.

Nyt kaikki oli kiinni Mageesta, ketjun viimeisestä renkaasta. Kerran hän oli unelmoinut ryhtyvänsä taiteilijaksi, mutta Irlannin historia pyyhkäisi hänen kankaansa syrjään ja taikoi esiin uuden asian, jolle omistautua. Hänen tehtävänsä oli koota ja sijoittaa laite. Huone 629 oli hänen työpajansa. Hitaasti, pikkutarkasti hän levitti esiin lankojen, paristojen ja ajastimien sekasotkun sekä kasan geligniittiä, ja rakensi täsmäaseen askel askeleelta.

Auringon liukuessa kanaaliin tuona ensimmäisenä iltana elämä jatkui Mageen ympärillä. Samalla käytävällä huoneessa 645 muuan vieras pestasi valokuvaajan ottamaan eroottisia kuvia naisseuralaisestaan. Victoria-baarissa punahiuksinen laulajatar nimeltä Georgie soitti pianoa. Mystikoiden kokous täytti Hoven kaupungintalon suitsukkeen aromilla. Elokuvateatterien valot himmenivät, kun *Indiana Jones ja tuomion temppeli* alkoi. Rannan kalastajat viskasivat siimansa kauas, sillä vuorovesi oli vetäytymässä. Iltahämärän syvetessä kävelykadun varrelle ripustetut lyhdyt alkoivat loistaa.

Uhkapelurilla oli kolme päivää ja yötä aikaa viimeistellä ja piilottaa pommi. Sen oli tarkoitus pidätellä hengitystään kaksikymmentäneljä päivää, kuusi tuntia ja kolmekymmentäkaksi minuuttia. Sitten, jos kaikki sujui suunnitelman mukaan, huoneesta 629 leviäisi valonkajo, ukkosenkaltainen kumu, ja Grand-hotellin sydän murtuisi ja päästäisi koston valloilleen alla olevien niskaan.

Rautarouvan murhayritys

Lokakuun 12. päivä 1984 pääministeri Margaret Thatcherin johtama konservatiivipuolue oli kokoontunut Brightonin puoluekokoukseen, kun kokouksen pitopaikkana toimineessa hotellissa räjähti pommi. Viisi ihmistä kuoli ja kymmenet loukkaantuivat, mutta iskun pääkohteena ollut Margaret Thatcher selvisi täpäristi.

Tappakaa Thatcher! kertoo trillerin tavoin, miten IRA ja pommin asentanut Patrick Magee valmistelivat ja toteuttivat iskunsa. Tarina jatkuu iskun jälkeiseen suureen etsintäoperaatioon, jonka aikana poliisin onnistui selvittää syylliset ja lopulta vangita heidät.

Tappakaa Thatcher! on jännittävä true crimen ja poliittisen historian kuvaus, joka valottaa Pohjois-Irlannin myrskyistä 1900-lukua ja muistuttaa sen hauraan rauhan tärkeydestä.

95.13

ISBN 978-952-376-464-4

www.bazarkustannus.fi

